

КРЕМЕНЧУЦЬКІЙ ГЕС – 55

ПОПОВ І.Г., Ветеран енергетики,
почесний енергетик України,

Першою Гідроелектростанцією на р. Дніпро було спорудження Дніпровської ГЕС. Це сталося 10 жовтня 1932 р., коли дав промисловій струм перший гідроагрегат.

У післявоєнний час поряд з відбудовою наявних, широко розгорнулося будівництво нових теплових і гідроелектростанцій.

Відновилися проектно-пошукові роботи на Дніпрі. Вже в вересні 1950 р. було розпочато будівництво Каховської гідроелектростанції.

У 1949–1952 рр. УкрГІДЕП провів значну роботу по створенню схеми комплексного використання Дніпра, що передбачала спорудження каскаду ГЕС, прокладення глибоководного шляху від Києва до Чорного моря, розширення площі зрошуваних земель півдня України та меліорацію заболочених територій верхньої течії Дніпра. Вчені пропонували різні схеми використання водних запасів Дніпра. Найкращим було визнано варіант каскаду з 14 гідровузлів із загальним виробітком електроенергії понад 1 0 млрд. кВт-год на рік. П'ять гідроелектростанцій каскаду намічалось побудувати на Нижньому Дніпрі, крім діючої Дніпровської ГЕС.

Створення великого Кременчуцького водосховища дозволяло регулювати 94,6% загального стоку Дніпра, що відповідає повній проектній місткості водосховища в 13,5 млрд. м³ води. Крім

того це давало можливість рівномірно використовувати воду протягом року для збільшення потужностей гідроелектростанцій нижнього Дніпра. Вчені та інженери підраховали, що з вступом до ладу Кременчуцького водосховища ДніпроГЕС збільшить виробіток електроенергії на 25%, Каховська ГЕС – на 10% і Дніпродзержинська ГЕС – на 20%. Було також підраховано, що з розширенням Дніпровської і Каховської ГЕС, закінченням будівництва Дніпродзержинської і Київської ГЕС потужність гідроелектростанцій Дніпровського каскаду зросте до 3,7 млн. кВт, а виробіток електроенергії – до 9,75 млрд. кВт-год.

Однак, цим не вичерпувалося народногосподарське значення Кременчуцької ГЕС. Регулювання з допомогою Кременчуцького водосховища стоку води в Дніпрі відкрило широкі можливості для іригаційного будівництва на півдні України, зокрема для створення Каховської, Сирогозької, Краснознам'янської зрошувальних систем і забезпечення подачі дніпровської води до Північно-Кримського каналу. Це давало змогу здійснити зрошення 1,5 млн. гектарів засушливих земель півдня України, а з вступом до ладу всього каскаду ГЕС на нижньому Дніпрі – близько 3 млн. гектарів земель. Разом з тим значно розширювалися перспективи розвитку рибного господарства. Спорудження Кременчуцького гідровузла мало виключно важливе значення для судноплавства, особливо після закінчення будівництва каскаду гідроелектростанцій на Дніпрі і реконструкції стоку р. Прип'ять. останнє дозволяло при-

ступити до комплексного освоєння Поліської низовини і забезпечити судноплавство на р. Прип'ять з виходом до Вісли, а Віслою, Неманом та Західною Двіною – до Балтійського моря.

Таким чином, спорудження Кременчуцької ГЕС створювало найкращі умови для комплексного використання однією з найбільших рік Європи – Дніпра. Вирішення пробле-

ми постало як невідкладне завдання народно-господарської діяльності України.

27 березня 1954 р. за наказом міністра електростанцій і електро-промисловості СРСР Головергобуду доручалося створити в квітні 1954 року будівельно-монтажне управління "Кременчу-гесбуд" з місцем перебування на будівельному майданчику Кременчуцької ГЕС.

Наприкінці 1958 було вирішено ввести в експлуатацію 1-й агрегат в грудні 1959 року. Почалося комплектування колективу експлуатаційників досвідченими фахівцями. В дирекцію ГЕС почали приїздити на роботу спеціалісти з усіх кінців держави. Одним з перших на ГЕС прибув нині герой України перший заступник генерального директора ПАТ "Укргідроенерго" Поташник С.І. З Усть-Камяногірської ГЕС прибув перший директор Кузьомін І.Н, інженери Андреев М.М., Мальцев І.М., Єгоров В.О., з Каховської ГЕС – Воцинський К.В., Домогатський П.С., Дзюба Є.К., з Мінгечаурської ГЕС – Синегібський М.Д., з Молдови – Кожевников М.М. З Широцької ГЕС на Уралі прибув автор цієї статті.

Комплектацією персоналу Кременчуцької ГЕС безпосередньо займався головний інженер Строганов Є.М. Це був досвідчений спеціаліст, інженер-електрик. У формуванні колективу майбутнього підприємства йому допомагали – начальник електричного цеху Поташник С.І., досвідчені спеціалісти Львов В.Д., Попов І.Г., Дзюба Є.К. та інші.

Ця робота дозволила створити колектив який міг би забезпечити безперебійну роботу агрегатів.

Перші представники оперативного персоналу:

1. Чергові інженери – Воцинський К.В., Єгоров В.О., Ємельянов К.С., Немировський І.І., Андреев М.М.;

2. Старші машиністи – Носенко Д.Є., Хохотва Л.І., Омельченко М.Г., Ткач Г.І.

Значну роботу до пуску 1-го агрегату й монтажу 2-го та 3-го гідроагрегатів провели підрядні організації: "Гідроелектромонтаж" (керівник Олейніков П.В.), "Спецгідроенергомонтаж"

(керівник Болдирев А.М.), "Гідромонтаж", (керівник Федоров В.С.) та ін.

На початку жовтня було перекрито основне русло Дніпра і почалося заповнення водосховища.

23 листопада 1959 року о 19 годині 40 хвилин здійснено пробний пуск гідроагрегату "Кременчуцької ГЕС".

05 грудня 1959 року о 4 годині 07 хвилин перший гідроагрегат було введено в дію;

15 грудня 1959 року о 18 годині 06 хвилин в електромережу другий гідроагрегат;

25 грудня 1959 року в електромережу третій гідроагрегат;

31 жовтня 1960 року о 01 годині 30 хвилин підключено до електромережі останні дванадцять гідроагрегат.

Ідуть роки. Гідроелектростанція працює успішно.

Кременчуцька ГЕС – перша в країні станція без машинного залу, це унікальні гідротехнічні споруди, сучасне обладнання, вузлове місце розташування з транспортування електроенергії на Південь, Північ, Схід і Захід України.

Багато високо досвідчених спеціалістів з Кременчуцької ГЕС перейшли на гідроелектростанції України, Росії, Молдови, Карелії, З Кременчуцької на Київську ГЕС був переведений на роботу головним інженером Поташник С.І.

Семен Ізраїлевич двічі лауреатом Державної премії України. Його праця високо відмічена державою. За високі досягнення та вагомий особистий внесок у розвиток гідроенергетики України Семену Ізраїлевичу присвоєно високе звання Героя України.

За 55 років повністю змінився колектив ГЕС. Багато ветеранів вже не має з нами, але їх ми шануємо їх пам'ять. На підприємстві працюють їх діти та внуки.

Від щирого серця вітаю всіх працівників, ветеранів підприємства зі святом 55-ю річницею пуску першого гідроагрегату. Зичу всім доброго здоров'я, благополуччя, наснаги, нових ідей та всіляких гараздів!

© Попов І.Г., 2014

